

SCENARIUSZ LEKCJI

Pomorze wielonarodowe.

Mniejszości narodowe i etniczne (1945–1989)

Cele lekcji:

Uczeń po zakończonej lekcji:

- **wymienia** główne grupy narodowościowe i etniczne zamieszkujące po II wojnie światowej na Pomorzu Zachodnim;
- **wykorzystując mapę omawia** kierunki migracji ludności na Ziemiach Zachodnich;
- **wyjaśnia** przyczyny i skutki powojennych przemieszczeń ludności na Pomorzu Zachodnim po 1945 r.;
- **omawia** warunki życia poszczególnych grup narodowościowych na Pomorzu Zachodnim po II wojnie światowej;
- **ocenia** politykę państwa polskiego wobec poszczególnych mniejszości narodowych w latach 1945–1989;
- **wyjaśnia** wpływ powojennych migracji na życie ludzi.

Metody i formy pracy

- rozmowa nauczająca;
- mapa myśli;
- praca w grupach.

Środki dydaktyczne

- rzutnik multimedialny;
- duży arkusz papieru;
- karty pracy;
- tablica;
- dostęp do Internetu (historiapomorza.pl);
- mapa nr 1. „Mniejszości narodowe w II RP";
- mapa nr 2: „Polska w nowych granicach";
- mapa nr 3. „Migracje wewnętrzne i zewnętrzne po zakończeniu II wojny światowej"

Czas:
45 minut

Szkoła:
Szkoła ponadpodstawowa - klasa IV
historia, edukacja obywatelska
lub godzina wychowawcza

Edukacja:
Historia

FAZA WPROWADZAJĄCA – 10 minut

1. Czynności organizacyjne.
2. Nauczyciel przedstawia temat i wyjaśnia główne cele lekcji.
3. Uczniowie przypominają wiadomości dotyczące mniejszości narodowych w II RP (mapa nr 1) oraz zmiany granic Polski po 1945 r. (mapa nr 2). Pod kierunkiem nauczyciela zastanawiają się nad konsekwencjami zmiany granic po 1945 r. dla struktury narodowościowej Polski.

FAZA REALIZACYJNA – 25 minut

1. Nauczyciel prowadzi rozmowę nauczającą na temat okoliczności włączenia Pomorza Zachodniego do Polski, a następnie na podstawie mapy nr 3 omawia przebieg powojennych migracji na ziemiach polskich.
2. Uczniowie na podstawie mapy nr 3 wymieniają grupy ludności, które po II wojnie światowej przybyły na Pomorze Zachodnie bądź je opuściły. Nauczyciel wyjaśnia, że oprócz mniejszości narodowych na Pomorzu Zachodnim mieszkali również przedstawiciele mniejszości etnicznych.
3. Nauczyciel stawia uczniom pytania refleksyjne:
   - *Co czuje człowiek, gdy wie, że musi opuścić swój dom na zawsze?*
   - *Czy sytuacje, gdy całe społeczności muszą migrować zdarzają się również współcześnie?*
   - *Co sprawia, że człowiek może uznać nowe miejsce za swój dom?*
4. Nauczyciel dzieli klasę na 4 zespoły. Zadaniem każdej grupy jest opracowanie innej mniejszości na podstawie materiałów ze strony www.historiapomorza.pl „Pomorze wielonarodowe":

Grupa	Temat opracowania
1	Ludność niemiecka
2	Ludność ukraińska i Łemkowie
3	Społeczność żydowska
4	Grecy i Macedończycy

   Każda grupa otrzymuje kartę pracy (zał. 1–4). Jeśli uczniowie nie mają dostępu do strony internetowej, to również odpowiedni fragment tekstu jako załącznik.
5. Przedstawiciele każdej z grup prezentują wnioski prezentując po 3–4 najważniejsze informacje.

FAZA PODSUMOWUJĄCA – 10 minut

1. Nauczyciel wiesza planszę podsumowującą – mapę myśli (zał. 5). Jeden z uczniów pełni rolę sekretarza, a reszta klasy podaje propozycje zapisów.
2. Nauczyciel ocenia najbardziej zaangażowanych uczniów.
3. **Zadanie domowe:** Wyszukaj informacje o organizacjach mniejszości narodowych działających na terenie Pomorza Zachodniego. Wypisz dwa cele, które te organizacje realizują na rzecz zachowania swojej kultury i tradycji.

Wskazówki dla nauczyciela

1. Temat powinien być realizowany po lekcji poświęconej powojennym migracjom na ziemiach polskich.
2. Zadanie domowe uwzględnia korelację z edukacją obywatelską.
3. Podczas omawiania z uczniami zagadnień dotyczących migracji i osadnictwa warto wykorzystać również rozmowę prof. Eryka Krasuckiego z prof. Karoliną Ćwiek-Rogalską *Przesiedlenia i osadnictwo na Pomorzu Zachodnim (i Środkowym)* zamieszczoną w „Loży ekspertów"

https://www.youtube.com/watch?v=bzjbxXn8RyA

Grupa 1. Karta pracy dla grupy 1.

1. Czy ludność niemiecka mieszkała na Pomorzu Zachodnim przed II wojną światową?
2. Jaka była sytuacja ludności niemieckiej po zakończeniu II wojny światowej?
3. Kiedy i dlaczego Niemcy opuszczali Pomorze Zachodnie?
4. W jaki sposób przebiegały wysiedlenia?

Grupa 2. Karta pracy dla grupy 2.

1. Gdzie Ukraińcy i Łemkowie zamieszkiwali przed II wojną światową?
2. Kiedy i dlaczego Ukraińcy i Łemkowie zostali przesiedleni na Pomorze Zachodnie?
3. W jaki sposób przebiegały wysiedlenia?
4. Jaka była sytuacja ludności ukraińskiej i Łemków po przesiedleniu ich na Pomorze Zachodnie?

Grupa 3. Karta pracy dla grupy 3.

1. Gdzie ludność żydowska zamieszkiwała przed II wojną światową?
2. Kiedy i dlaczego Żydzi zostali osiedleni na Pomorze Zachodnie?
3. Jaka była sytuacja ludności żydowskiej po osiedleniu jej na Pomorzu Zachodnim?
4. Kiedy i dlaczego większość społeczności żydowskiej zdecydowała się na opuszczenie Pomorza Zachodniego?

Grupa 4. Karta pracy dla grupy 4.

1. Kiedy i dlaczego Grecy i Macedończycy zostali osiedleni na Pomorzu Zachodnim?
2. Jaka była sytuacja Greków i Macedończyków po osiedleniu ich na Pomorzu Zachodnim?
3. Kiedy i dlaczego większość Greków i Macedończyków wyjechała z Polski?

ZAŁĄCZNIKI

Zał. 5. Plansza podsumowująca (mapa myśli)

Z jakimi trudnościami mierzyły się mniejszości narodowe na Pomorzu Zachodnim po II wojnie światowej?

Mapa nr 1. „Rozmieszczenie ludności według języka i narodowości w II Rzeczypospolitej”

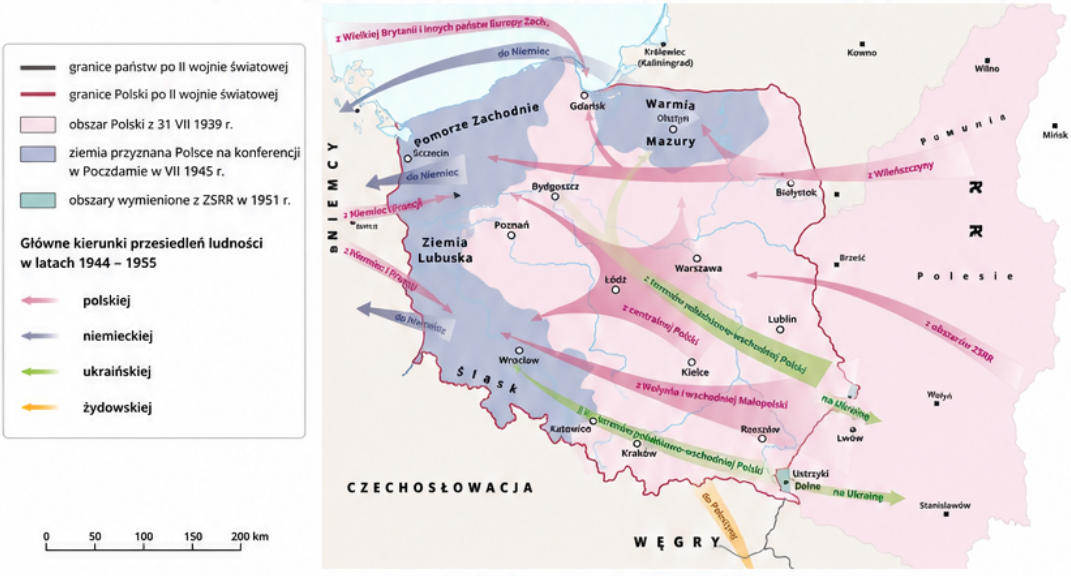
Źródło: https://zpe.gov.pl/a/mapa-interaktywna/D128rXdkI, Contentplus.pl sp. z o.o., CC BY-SA 3.0.

Mapa nr 2: „Polska w nowych granicach”

Źródło: https://zpe.gov.pl/a/przeczytaj/DIyyeetTy, Contentplus.pl na podstawie A.L. Sowa, *Wielka historia Polski*, t. 10, Od Drugiej do Trzeciej Rzeczypospolitej (1945–2001), Kraków 2001, s. 29, CC BY-SA 3.0.

Mapa 3. Migracje wewnętrzne i zewnętrzne po zakończeniu II wojny światowej

Źródło: Gromar sp. z o.o., CC BY-SA 3.0.